

Vaikutusten ennakkoarvioinnin monet kasvot – EVAamalla vuorovaikutusta?

Kuntademokratiaverkosto 19.11.2020

Maria Salenius, erityisasiantuntija

@Maria_Salenius

**“Kunnissa on aina tehty kuntalaisten
hyvinvointiin merkittävästi
vaikuttavia päätöksiä
– mutta ei välttämättä ole aina
tiedostettu päätösten kaikkia
näkökulmia ja pitkän aikavälin
vaikuttavuutta.”**

**Entä onko
ennakkoarvioinnin
vahvuutta vuoropuhelun
mahdollistajana
hyödynnetty?**

Mitä on EVAus?

EVA on työväline vaikutusten jäsentämisen tueksi päätösten valmisteluvaiheessa.

Se varmistaa moninäkökulmaisen tarkastelun lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutuksista päätöksen ja sen mahdollisten vaihtoehtojen osalta.

Muistetaan! Ihmisiin
kohdistuvien vaikutusten
arviointi on lakisääteistä
(ThL1326/2010 11§), huomaa
myös laki ympäristövaikutusten
arviointimenettelystä 252/2017

EVA

Yksittäisiä vaikutustyyppejä

- Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi (IVA)
- Lapsivaikutusten arviointi (LAVA)
- Ympäristövaikutusten arviointi (YVA)
- Terveysvaikutusten arviointi (TVA)
- Mielenterveysvaikutusten arviointi (MIVA)
- Sosiaalisten vaikutusten arviointi (SVA)
- Sukupuolivaikutusten arviointi (SUVA)
- Maaseutuvaikutusten arviointi
- Yritysvaikutusten arviointi (YRVA) ym.

Erilaisia vaikutuksia arvioidaan samanaikaisesti:

- 1) kuntalais-
- 2) ympäristö-
- 3) organisaatio- ja henkilöstö- sekä
- 4) taloudelliset vaikutukset

EVAn näkökulmat

- Hyvinvointi ja terveys, yhdenvertaisuus, tasa-arvo: sukupuolten ja kieliryhmien välinen, osallisuus, työllisyys, elinkeinoelämä, tietoyhteiskuntataidot (sisältää tietoturvan, palvelujen ja sosiaaliturvan tason), turvallisuus, kattavuus ja saatavuus kunnan eri alueilla
- Ihmisten elinolot, terveys ja viihtyvyys, maaperä, luonnon monimuotoisuus, ilmasto, maisema, kaupunkikuva, kulttuuriperintö, rakennettu ympäristö ja yhdyskuntarakenne
- Keskinäiset toimivaltamuutokset, uudet palveluiden tuottamistavat, organisaation tehtävien määrä, laatu ja menettelytavat, henkilöstömäärä, asema ja osallisuus, organisaation raportointi – tiedottamis- ja selvitysvelvoitteet ja kielelliset velvollisuudet
- Väestöryhmien ja kotitalouksien asema ja käyttäytyminen, yritysten toiminta ja niiden välinen kilpailu sekä markkinoiden toimivuus, kunnallistalouden yhteisöjen rahoitus, voimavarojen jako, työllisyys ja tuottavuus sekä palvelutuotannon muutos

Ennakkoarvioinnin eli EVAn hyödyt

VALMISTELIJAT:

- Valmistelu on avoimempaa ja järjestelmällisempää
- Yhteistyö vahvistuu ja vastuu jakaantuu
- Toimialojen välinen dialogi kehittyy
- Yhteys kuntastrategiaan terästyy

PÄÄTÖKSENTEKIJÄT:

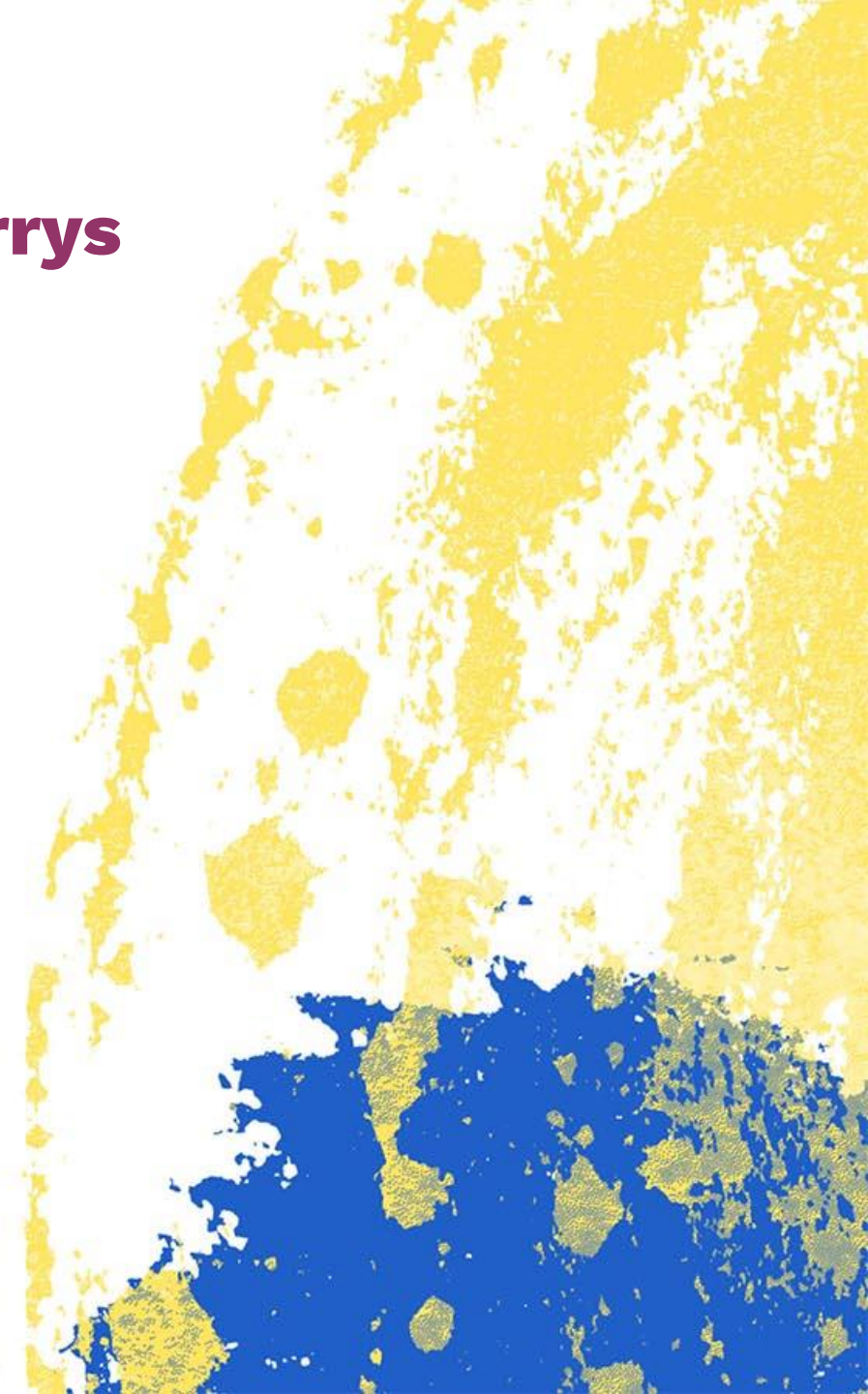
- Eri päätösvaihtoehdot tuodaan avoimesti esiin
- Vaihtoehtoja on helpompi verrata
- Valmisteluyhteistyö ja osallisuus vahvistuvat
- Päätökset ovat vahvemmin punnittuja ja perusteltuja
- Vastuunjako selkeytyy
- Päätökset ovat kestävämpiä ja vaikuttavampia

KUNTALAISET:

- Päätösten vaikutukset kuntalaisiin ja heidän hyvinvointiinsa on pohdittu kokonaisvaltaisesti eri näkökulmista
- Päätösten vaikuttavuus lisääntyy
- Päätöksenteon avoimuus kasvaa
- Osallisuus vahvistuu luoden luottamusta

EVAlla vuoropuhelua ja laajempi ymmärrys

- Etsitään paras mahdollinen saatavissa oleva tieto arviointien pohjaksi ja pohditaan vaikutuksia sekä niiden mahdollista ketjuuntumista hyödyntäen viranhaltijoiden, luottamushenkilöiden, kuntalaisten ja järjestöjen osaamista siinä mittakaavassa kuin mahdollista ja tarpeen
- Pohditaan millaisissa päätöksissä ja missä kohdassa prosessia tarvitaan näkemysten vaihtoa ja täydentävää tietoa
- Luodaan areena näkemysten vaihdolle (sähköisesti/olemassa olevilla foorumeilla/muilla tavoin tietoa keräten)
- Yhteinen vaikutusten punninta synnyttää arvokeskustelua ja tuo esiin yllättäviäkin näkökulmia
- Mutta miten tehdä niin kevyesti ettei kuormita valmistelua?
- Miten varmistetaan että ko. päätöksen kannalta juuri olennaisimmat tahot ovat keskustelussa mukana?
- Yhteinen arviointi tuo esiin näkökulmia, joita ei muuten huomattaisi tai ymmärrettäisi, esim. asuinalueella turvattomaksi koetut paikat
- Joskus EVAus voi olla kevyttä ja riittävä tieto saadaan muutenkin
- Eri ikäryhmien, sukupuolten, vähemmistöjen ja erityisryhmien kutsuminen mukaan keskusteluun ymmärryksen laajentamiseksi

6 VAIHETTA

Ennakoarvioinnin toteuttamiseen

2 PÄÄTÖS-VAIHTOEHTOJEN MUODOSTAMINEN

Muodostetaan vaihtoehtoisia päätösesityksiä ja esitetään niiden vaikutukset.

4 VAIHTOEHTOJEN VERTAILU

Vaihtoehtoja vertaillaan toisiinsa ja vertailun tulos kirjoitetaan perustelutekstiin. Esittelijä ottaa kantaa eri vaihtoehtoihin.

6 PÄÄTÖKSEN SEURANTA JA ARVIOINTI

Kun päätös on tehty, sovitaan miten, kuka ja millä aikataululla päätöksen toteutumista seurataan.

1 PÄÄTÖS ENNAKKOARVIOINNIN TEKEMISESTÄ

Kunnan on hyvä linjata itselleen, mitkä päätökset vaativat ennakoarviointia. Linjaus voi olla lista asioista tai yleinen periaatepäätös ennakoarvioinnin toteuttamisesta.

3 VAIKUTUSTEN TUNNISTAMINEN

Tunnistetaan päätösten vaikutuksia eri näkökulmista:

- kuntalaisvaikutukset
- ympäristövaikutukset
- organisaatio- ja henkilöstövaikutukset
- taloudelliset vaikutukset

5 PÄÄTÖSESITYKSEN LAADINTA

Vaihtoehtojen vertailun jälkeen esittelijä esittää päätettäväksi parhaimpina pitämänsä ratkaisuvaihtoehtoa.

Vaiheet 3- ja 4. yhdessä kuntalaisten ja päättäjien kanssa tunnistaen

Arviointi vuoropuheluna?

Kiitos.

Maria Salenius

050-561 0466

maria.salenius@kuntaliitto.fi

@Maria_Salenius

www.kuntaliitto.fi

The background is a vibrant, abstract composition. It features a large, bright yellow area on the left side, which transitions into a white space on the right. This white space is heavily splattered with red paint, creating a marbled effect. A prominent diagonal brushstroke in yellow runs from the top-left towards the bottom-right, crossing through the white and red areas. Several solid orange circles of varying sizes are scattered across the yellow and white sections. In the bottom-right corner, there are dark blue splatters and brushstrokes. The overall aesthetic is energetic and artistic.

KUNTA LIITTO